

<https://doi.org/10.36818/2071-4653-2026-2-1>

УДК 332.1:911.3:353

JEL R12, R58

І. З. Сторонянська

доктор економічних наук, професор, завідувач відділу
регіональної фінансової політики ДУ «Інститут регіональних
досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», м. Львів
e-mail: istoron.ird@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0237-1409>

Ю. В. Матвієнко

молодший науковий співробітник відділу регіональної
фінансової політики ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долішнього НАН України», м. Львів
e-mail: yu.matviyenko@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-6266-3796>

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ТИПІВ ТЕРИТОРІЙ В СИСТЕМІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ: КЕЙС ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Досліджено підходи до ідентифікації функціональних типів територій як інструменту формування сучасної регіональної політики України. Обґрунтовано актуальність переходу від уніфікованої до диференційованої, територіально орієнтованої політики розвитку, що враховує функціональні характеристики територій, їхню економічну спеціалізацію та роль у просторовій організації економіки. Проаналізовано еволюцію нормативно-правового забезпечення впровадження функціональної типології територій. Здійснено ідентифікацію функціональних типів територій у межах Львівщини. Визначено особливості формування таких типів територій, як території з особливими умовами для розвитку, території регіональних полюсів зростання та території міських агломерацій, території сталого розвитку. Оцінено відповідність наявних інструментів державної та регіональної політики логіці функціональної типологізації та їхню здатність забезпечувати адресну підтримку розвитку територій. Установлено, що в Україні відсутня цілісна система інструментів підтримки більшості функціональних типів територій, що обмежує ефективність впровадження територіально орієнтованого підходу. Зроблено висновок про необхідність інституціоналізації функціональної типології як управлінського інструменту, що забезпечить підвищення ефективності стратегічного планування, програмування інвестицій та досягнення збалансованого розвитку територій.

Ключові слова: регіональна політика, функціональні типи територій, територіально орієнтований підхід, повоєнне відновлення, європейська інтеграція, Львівська область, справедлива трансформація, агломерація.

Storonyanska I.Z., Matviyenko Yu.V. IDENTIFICATION OF FUNCTIONAL TYPES OF TERRITORIES IN THE SYSTEM OF REGIONAL POLICY: THE CASE OF LVIVSKA OBLAST

The article examines the conceptual and methodological approaches to identifying the functional types of territories as a key analytical and governance tool for shaping modern regional policy in Ukraine in the context of post-war recovery and European integration. It substantiates the need to shift from a uniform, compensatory model of regional policy to a differentiated, place-based development policy that accounts for territorial functions, economic specialization, spatial interdependencies, and the evolving roles of territories within the national economy. The study analyzes the evolution of the regulatory and legal framework for the implementation of functional typology, including recent amendments to national legislation, updates to the State Regional Development Strategy, and the methodological approach established by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on the classification of territorial communities. Particular attention is paid to the institutionalization of functional types of territories and their role in aligning Ukraine's regional policy with the principles of EU cohesion policy. Based on empirical research, the paper identifies functional types of territories in Lvivska Oblast, a region characterized by significant socio-economic and spatial diversity. The study specifies the features of key functional types, including territories with special development conditions (low socio-economic development, natural constraints like mountainous areas, just transition territories, protected areas, and rural territories), as well as regional growth poles, urban agglomerations, and sustainable development territories. The findings reveal that, although the current methodological framework allows for the identification of major functional types and reflects territorial diversity, it also exhibits several limitations. These include the presence of communities not classified under any functional type, data constraints, and the incomplete integration of the typology into strategic planning, budgeting, and sectoral policies. As a result, functional typology currently plays primarily an analytical rather than an operational role. The article further assesses the consistency of existing policy instruments with the logic of functional typologization and finds that support mechanisms remain fragmented and insufficient for most types of territories. At the same time, selected practices, particularly in just transition and agglomeration development, demonstrate the potential for more effective, territorially targeted policy interventions. The article concludes that the institutionalization of functional typology is essential for enhancing the

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

effectiveness of regional policy, improving the targeting of public investments, and achieving balanced territorial development.

Keywords: *regional policy, functional types of territories, place-based approach, post-war recovery, European integration, Lvivska Oblast, just transition, agglomeration.*

Формулювання проблеми. Актуальність дослідження сучасної регіональної політики України визначається унікальним історичним поєднанням двох масштабних трансформаційних процесів – післявоєнної відбудови та стратегічної європейської інтеграції. Ці процеси формують принципово нові вимоги до інструментів територіальної політики та підходів до управління розвитком територій. У такому контексті особливого значення набуває формування сучасних аналітичних інструментів, здатних адекватно відображати структурні зміни в просторовому розвитку країни. Одним з таких інструментів є функціональна типологія територій, що уможливорює перехід від уніфікованих підходів до більш диференційованої регіональної політики.

Масштаби викликів, пов'язаних із повоєнним відновленням, є безпрецедентними. За оцінками Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA5) [1], загальний обсяг ресурсів, необхідних для відбудови економіки та інфраструктури України протягом наступного десятиліття, становить приблизно 587,7 млрд дол. США. Ця сума майже утричі перевищує прогнозований номінальний ВВП України на 2025 р. [2], що підкреслює не лише економічну, а й фінансово-політичну складність завдань повоєнної модернізації. Водночас утрати мають виразно просторово диференційований характер. Пошкодження житлового фонду охоплюють приблизно 14% житла в країні, проте в окремих громадах прифронтових регіонів частка зруйнованого або пошкодженого житла перевищує 90%, що фактично означає втрату функціональної життєздатності територій. Подібна нерівномірність спостерігається і в інфраструктурному вимірі: потреби у відновленні транспортної інфраструктури перевищують 96 млрд дол. США, енергетичного сектору – майже 91 млрд дол. США. Окрім того, спостерігається радикальна зміна системи розселення – понад 11 млн осіб були змушені залишити свої домівки, з яких приблизно 6 млн перебувають за межами країни, тоді як значна частина внутрішньо переміщених осіб змінили демографічну структуру та економічну динаміку територій-реципієнтів.

Отже, війна не лише спричинила масштабні матеріальні втрати, але й радикально трансформувала просторову структуру економіки України, посиливши диференціацію територій за рівнем економічної активності, демографічної динаміки, інфраструктурної доступності та інституційної спроможності. За таких обставин актуалізувалась потреба у використанні в регіональній політиці підходів, які дають змогу аналізувати території з огляду на їхні функціональні характеристики, економічну спеціалізацію, роль у просторових системах виробництва та розселення, а також інтегрованість у ринки праці та інфраструктурні мережі.

Другим ключовим чинником, що актуалізує необхідність формування функціональної типології територій, є європейська інтеграція України. У процесі підготовки до членства в ЄС Україна має адаптувати свою систему регіональної політики до стандартів ЄС, зокрема до вимог *acquis communautaire* у сфері політики згуртованості. Особливе значення в цьому контексті має глава 22 «Регіональна політика та координація структурних інструментів» [3], яка передбачає створення ефективної системи управління регіональним розвитком, здатної забезпечити стратегічне планування, програмування та реалізацію інвестиційних програм відповідно до принципів багаторівневого врядування.

Європейська практика регіональної політики дедалі більше спирається на функціональні підходи до територіальної диференціації, що уможливають формування більш адресних інструментів розвитку для різних типів територій – агломерацій, периферійних сільських регіонів, індустріальних територій трансформації, прикордонних зон чи територій зі специфічними екологічними функціями. Такі підходи активно використовуються в межах політики згуртованості ЄС, територіального планування та стратегічних документів просторового розвитку.

Для України, яка одночасно проходить етап повоєнної реконструкції та інституційної адаптації до стандартів ЄС, упровадження в практику управління функціональної типології територій може стати важливим інструментом модернізації регіональної політики.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичні засади функціональної типології територій сформувалися в межах досліджень функціональних регіонів і просторової організації економічних систем. У цих підходах територія розглядається як система соціально-економічних взаємодій, межі якої визначаються не адміністративними кордонами, а інтенсивністю функціональних зв'язків між населеними пунктами, підприємствами та ринками праці. Такі ідеї були розвинуті у класичних теоріях просторової організації економіки, зокрема в теорії центральних місць, яка пояснює функціональну ієрархію поселень та їхню роль у системі надання послуг для навколишніх територій [4]. Подальший розвиток ці ідеї отримали в теоріях нової економічної географії, яка аналізує просторову концентрацію економічної діяльності, агломераційні ефекти та формування центрів економічного зростання в результаті взаємодії ринкових сил і транспортних витрат [5]. У сучасній європейській практиці функціональний підхід до аналізу територій набув прикладного значення через розроблення методологій функціональних урбанізованих територій (Functional Urban Areas) [6], що використовуються OECD та Європейською комісією для територіального аналізу та порівняння регіонів [7]. Водночас інтеграція

функціонального підходу в регіональну політику значною мірою пов'язана з формуванням територіально орієнтованої концепції розвитку (place-based approach), сформульованої в доповіді Ф. Барки [8] та закріпленої в регламентах політики згуртованості ЄС [9].

Виходячи із зазначеного, концептуальну рамку дослідження формують такі положення:

1) сучасний етап трансформації регіональної політики України слід розглядати як перехід від компенсаторної моделі до стратегічної політики розвитку територій як цілісних соціально-економічних систем. У попередній логіці (яка і зараз залишається визначальною) регіональна політика здебільшого орієнтувалася на нівелювання відмінності в рівнях соціально-економічного розвитку окремих територій та застосовувала відносно універсальні інструменти підтримки. Об'єктом втручання в такій моделі передусім є адміністративно-територіальні одиниці, а основними інструментами політики слугували міжбюджетні трансферти та фінансування окремих інфраструктурних проєктів. Натомість сучасна модель регіональної політики передбачає впровадження класифікації територій відповідно до їхньої функціональності, що відповідає логіці політики згуртування ЄС;

2) поділ територій за функціональними типами дає державам-членам ЄС змогу застосовувати таргетований програмний підхід до підтримки різних типів територій, зокрема територій відновлення, сільських, гірських, агломераційних територій чи територій справедливої трансформації. В Україні, на відміну від ЄС, у контексті викликів війни одним з головних критеріїв визначення і функціоналу територій є безпековий. Це розширює перелік функціональних типів територій та вимагає нових інструментів підтримки розвитку територій з особливими безпековими викликами. Російсько-українська війна призвела до швидких і радикальних змін у просторовій структурі вітчизняної економіки. Зараз території України функціонують у нових умовах і виконують нові ролі в національній економіці, тому регіональна політика має виходити з того, що кожна територія повинна переосмислити свою економічну роль і спеціалізацію, спираючись на наявні та нові конкурентні переваги;

3) класифікація територій за функціональними типами створює підґрунтя для переходу до доказової, просторово чутливої регіональної політики, спрямованої на більш збалансований соціально-економічний розвиток країни та наближення підходів управління територіальним розвитком до практик ЄС. Тут важливо наголосити, імплементація підходів ЄС у сфері регіональної політики – це не лише про використання функціональної типології як аналітичного інструменту територіального аналізу. Набагато важливішим є вироблення механізмів для стимулювання / підтримки розвитку окремих функціональних типів територій з огляду на їхні особливості. Ідеться про інституціоналізацію функціональної типології як управлінського інструменту, що надає можливість пов'язати аналіз

територіальних відмінностей із вибором інструментів політики, стратегічним плануванням розвитку та програмуванням публічних інвестицій.

Зафіксуємо дослідницькі питання:

RQ1. Наскільки сучасний підхід до функціональної типологізації територій, закріплений у нормативній базі України, дає змогу адекватно ідентифікувати функціональну різноманітність територій та нові просторово-економічні ролі громад на прикладі Львівської області?

RQ2. Наскільки механізми підтримки розвитку функціональних типів територій, що використовуються на національному та регіональному рівнях, відповідають логіці функціональної типологізації та забезпечують диференційований підхід до розвитку територій?

Основні результати дослідження. Процес запровадження територіально орієнтованого підходу в регіональній політиці України розпочався з прийняття у 2015 р. Закону України «Про засади державної регіональної політики», що створило передумови для виділення різних конфігурацій територій, які мають певні спільні ознаки, важливі для планування політики щодо їхнього розвитку. Зокрема, у статті 4 визначено, що об'єктами державної регіональної політики є територія регіонів, макрорегіонів, мікрорегіонів, а у статті 6 до пріоритетів державної регіональної політики віднесено визначення проблемних територій у регіонах і реалізацію державних заходів щодо вирішення проблем.

У першій версії Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки [10] (далі – ДСРР), затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695, було запроваджено перехід до територіально спрямованої політики розвитку та визначено такі 13 типів територій, що потребують особливої уваги з боку держави та застосування спеціальних механізмів та інструментів стимулювання їхнього розвитку.

У 2022 р. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій» [11] було здійснено низку надважливих законодавчих змін, спрямованих на впровадження поняття і механізмів застосування функціональних типів територій у державній регіональній політиці, у результаті чого структурно закріплено не лише сам термін «функціональні типи територій», а й механізми визначення їх, застосування під час планування відновлення і стимулювання розвитку регіонів та територій, а також підстави для подальшої класифікації на нормативному рівні.

Наприклад, статтею 112 Закону України «Про засади державної регіональної політики» [12] визначено такі функціональні типи територій: території відновлення, регіональні полюси зростання, території з особливими умовами для розвитку та території сталого розвитку. Цією статтею також встановлено, що перелік функціональних типів територій, а також вимоги щодо показників для віднесення територій до різних функціональних типів визначаються Кабінетом Міністрів України. А Міністерство розвитку громад та територій України

Опис типів територій згідно з першою версією ДСРР

Назва типу територій	Короткий опис згідно з ДСРР та картографічним викладом у Додатку 1 до неї
Агломерації	З населенням центрального міста понад 500 тис. осіб
Великі міста Середні міста Малі міста	Великі (з населенням від 100 тис. осіб і більше), середні (з населенням від 50 до 100 тис. осіб), малі (з населенням до 50 тис. осіб) міста, що є центрами економічного розвитку, які мають ознаки ядер розвитку, потребують підтримки / допомоги, гостро потребують допомоги
Монофункціональні міста	Старопромислові міста, розвиток яких пов'язаний з реалізацією однієї виробничої функції та які віднесені до центрів вугледобування, видобування рудної і нерудної сировини, хімічної і нафтопереробної промисловості
Сільські території у несприятливих умовах	Громади з низькою щільністю (нижчою за 15 осіб на км ²) і депопуляцією населення (скорочення за 2008-2018 рр. більш як на 30%) та віддалені від центрів надання послуг (відстань до найближчих міст з населенням більше ніж 50 тис. осіб понад 30 хв. на автомобілі (≈ 40 км))
Гірські території Українських Карпат	Громади, до складу яких входить щонайменше один населений пункт, якому надано статус гірського відповідно до Закону України «Про статус гірських населених пунктів в Україні»
Макрорегіон «Азов-Чорне море»	Території в межах 30-кілометрової доступності до морського узбережжя або узбережжя морських заток і лиманів
Зони впливу міжнародних транспортних коридорів	Території в межах 15-кілометрової доступності до міжнародних автомобільних доріг загального користування державного значення
Прикордонні регіони	Області, які безпосередньо прилягають до державного кордону
Прикордонні території у несприятливих умовах	Громади, розташовані біля кордону із Придністров'ям Республіки Молдова, російською федерацією (у межах 30-кілометрової доступності або лінії розмежування) та прилегли до тимчасово окупованих територій
Тимчасово окуповані території України	Території, тимчасово окуповані внаслідок збройної агресії російської федерації
Природоохоронні території та об'єкти	Території та об'єкти природно-заповідного фонду, зокрема зарезервовані для наступного заповідання, території та об'єкти екомережі, території Смарагдової мережі, водно-болотні угіддя міжнародного значення, біосферні резервати програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера», об'єкти всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

Джерело: складено на основі [10].

утворює відповідну комісію для оцінювання і віднесення територій до функціональних типів. Комісія здійснює оцінювання та визначає склад функціональних типів територій України, що затверджується Кабінетом Міністрів України в Державній стратегії регіонального розвитку України. У 2023 р. таку комісію було створено (наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 08.08.2023 р. № 689 [13]). Змінами до ДСРР, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 13.08.2024 р. № 940 [14], визначено основні завдання, спрямовані на розвиток різних функціональних типів територій. Проте самої класифікації територій не здійснено.

І лише наприкінці 2025 р. постановою від 19.11.2025 р. № 1493 [15] Кабінет Міністрів України затвердив уніфікований перелік функціональних типів територій і вимоги до показників для віднесення територіальних громад до цих типів. Тобто вперше на законодавчому рівні запроваджується уніфікований, формалізований та обґрунтований підхід до віднесення територіальних громад до функціональних типів територій (табл. 2).

Документ забезпечує чітку диференціацію територій за їхнім соціально-економічним станом,

демографічною динамікою, рівнем безпекових ризиків, екологічними характеристиками та потенціалом розвитку, що створює методологічну основу для адресного планування державних інтервенцій, пріоритетизації інвестицій та застосування диференційованих інструментів підтримки і розвитку громад.

Для емпіричної перевірки запропонованого в згаданій постанові [15] підходу в дослідженні здійснено застосування положень зазначеної постанови для ідентифікації функціональних типів територій у межах Львівської області. Вибір Львівської області як полігону дослідження має методологічне обґрунтування і зумовлений її значною просторовою та соціально-економічною різноманітністю. У межах однієї області поєднуються різні функціональні типи територій – агломераційні, сільські, гірські, території справедливої трансформації тощо. Крім того, регіон є прикордонним з ЄС і в умовах повномасштабної війни став одним із провідних центрів релокації бізнесу, трудових ресурсів і логістичних потоків, що додатково посилює його функціональну диференціацію.

Функціональні типи територій та критерії визначення їх

Функціональний тип територій	Короткий опис критеріїв / показників для віднесення територіальної громади	Джерело даних
<i>Території відновлення</i>	Громада повинна відповідати не менше ніж двом з наведених критеріїв:	
	1) Ведення бойових дій на території громади та / або часткова / повна тимчасова окупація	Офіційні дані про бойові дії та окупацію (державні джерела)
	2) Територія / частина території віднесена законодавством до можливих бойових дій	Дані відповідного законодавчого віднесення
	3) Понад 20% об'єктів нерухомого майна зруйновано або пошкоджено за останні 3 роки	Державний реєстр майна, пошкодженого / знищеного та Державний реєстр речових прав
	4) Різке зниження соціально-економічного розвитку та переміщення населення до інших регіонів/ іноземних держав:	
	Індекс податкоспроможності < 0,9 за останні 3 роки	Офіційні дані Мінфіну
	ВПО становлять > 20% населення на 01.01.2022 р.	Єдина інформаційна база даних про ВПО
<i>Території з особливими умовами для розвитку</i>	Громада повинна відповідати принаймні одному з переліку підтипів (кожний із своїми критеріями):	
Території з низьким рівнем соціально-економічного розвитку	Індекс податкоспроможності < 0,45 за останні 3 роки	Офіційні дані Мінфіну
Території, які мають природні обмеження для розвитку	Гірські території: принаймні один населений пункт зі статусом гірського	Перелік гірських населених пунктів (КМУ)
	Заліснені території: рівень лісистості > 50% території громади	Дані Держлісагентства
	Степові території: щільність населення вдвічі менша за середню по державі і розташування у степовій зоні	Дані Мінрозвитку, ДМС, НАН України
Території техногенних катастроф	Наявність постраждалих населених пунктів (підрич Каховської ГЕС) або зон радіоактивного забруднення	Дані ОВА / ВА, законодавчі акти
Території справедливої трансформації	Наявність вугледобувних / вуглепереробних підприємств (включно з тими, що перебувають на стадії ліквідації) або підприємств вугільної теплової генерації, або центр у 30-км зоні впливу таких підприємств, або монофункціональний промисловий / старопромисловий центр	Дані Міненерго, НАН України
Природоохоронні території	Площа природоохоронних територій > 20% загальної площі громади	Офіційні дані Мінекономіки
Сільські території	Лише сільські населені пункти, відповідність двом з таких критеріїв:	
	Щільність населення з ВПО вдвічі менша за середню по державі	Дані Мінрозвитку, ДМС та НАН України, Єдина інформаційна база даних про ВПО
	Чисельність населення з ВПО після останнього перепису скоротилася > 30%	Дані ДМС та НАН України, Єдина інформаційна база даних про ВПО
	Індекс податкоспроможності < 0,9 за останні 3 роки	Офіційні дані Мінфіну
<i>Території регіональних полюсів зростання</i>	Громада повинна відповідати не менше ніж двом із наведених критеріїв:	
	1) Індекс податкоспроможності > 1,1 за останні 3 роки	Офіційні дані Мінфіну
	2) Чисельність населення > 30 тис. осіб	Дані ДМС, НАН України
	3) Вигідне географічне положення (автомобільна дорога державного значення через центр громади)	Дані НАН України
	Території міських агломерацій: населені пункти громад перебувають у 30-км зоні впливу від адміністративної межі міст із чисельністю населення \geq 470 тис. осіб	Дані НАН України, ДМС
<i>Території сталого розвитку</i>	Громада повинна одночасно відповідати всім таким умовам:	
	1) Не належить до територій відновлення	Верифікація за даними постанови
	2) Не належить до жодного з типів: території з низьким рівнем соціально-економічного розвитку, території, які мають природні обмеження для розвитку, території техногенних катастроф, території справедливої трансформації	Перевірка належності до інших типів
	3) Індекс податкоспроможності \geq 0,9 за останні 3 роки	Дані Мінфіну
	4) Позитивний приріст населення з останнього перепису	Дані ДМС, НАН України
	5) Кількість викидів речовин-забруднювачів і парникових газів від стаціонарних джерел менша за середню по державі за останні 3 роки	Дані Держстату

Джерело: складено авторками.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

Аналіз у межах однієї області уможливує оцінювання результативності застосованої методології ідентифікації функціональних типів територій та дієвості використаних критеріїв їхньої класифікації, а також простежування того, наскільки функціональна різноманітність територій враховується в практиці формування регіональної політики. У цьому контексті додатково проаналізовано наявність в українській практиці інституційних механізмів підтримки розвитку окремих функціональних типів територій та оцінено, наскільки наявні інструменти державної і регіональної політики розвитку здатні враховувати їхні специфічні потреби.

1. *Території відновлення.* Оскільки Львівська область є тиловим регіоном, тут відсутні територіальні громади, що можуть належати до даного функціонального типу територій.

2. *Території з особливими умовами для розвитку.* Території з низьким рівнем соціально-економічного розвитку. У Львівській області до цього функціонального типу можуть належати 14 територіальних громад (Бісковицька, Боринська, Добромільська, Добросинсько-Магерівська, Журавненська, Козівська, Лопатинська, Підкамінська, Поморянська, Ралівська, Рудківська, Стрільківська, Турківська, Хирівська), індекс податкоспроможності яких за результатами останніх трьох років становить менше ніж 0,45 [16].

Їхня частка в загальній кількості громад регіону є значною і становить 19,2%. Однак на сьогодні інструменти підтримки територій з низьким рівнем соціально-економічного розвитку відсутні. Звичайно, можна розглядати базову дотацію як інструмент підтримки та бюджетного вирівнювання між громадами, адже більшість громад-отримувачів дотації мають низьку податкоспроможність, малу чисельність населення, без потужної економічної бази. Проте така дотація лише підтримує фінансову спроможність громад надавати базові послуги, але не стимулює розвиток як такий.

Території, які мають природні обмеження для розвитку: гірські території. У Львівській області відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 11.08.1995 р. № 647 (зі змінами) [17] статус гірських мають 196 населених пунктів, що входять до складу 12 територіальних громад (Боринської, Грабовецько-Дулібівської, Добромільської, Козівської, Сколівської, Славської, Старосамбірської, Стрільківської, Трускавецької, Турківської, Хирівської).

На виконання Закону України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» [18] політика підтримки гірських територій в Україні здійснюється ще з 1995 р. Законом установлені гарантії соціально-економічного розвитку населених пунктів, яким надано статус гірських, та пільги громадянам, яким надано статус особи, що проживає і працює (навчається) на території населеного пункту, якому надано статус гірського (підвищення тарифних ставок

і посадових окладів працівників установ, організацій і підприємств на 25%; розмір державних пенсій, стипендій, усіх передбачених чинним законодавством видів державної матеріальної допомоги громадянам збільшується на 20%).

В Україні протягом останніх років зроблено певні кроки в напрямі розвитку інституційних засад і програмних інструментів підтримки гірських територій: схвалено Концепцію розвитку гірських територій Українських Карпат (розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.04.2019 р. № 232-р [19]), затверджено Державну програму розвитку регіону Українських Карпат на 2020-2022 роки (постанова Кабінету Міністрів України від 20.10.2019 р. № 880 [20]). Прикладом регіонального підходу до розв'язання проблем розвитку гірських територій також стала Стратегія розвитку гірських територій Львівської області на 2018-2022 роки [21], затверджена рішенням Львівської обласної ради від 05.12.2017 р. № 565.

Проте на початок 2026 р. чітко не проаналізовано та не оцінено ефективності цих інструментів і загалом державних гарантій, передбачених Законом України «Про статус гірських населених пунктів в Україні». Є попередні моніторингові матеріали та наукові оцінки окремих аспектів гірської політики, але вони мають фрагментарний характер і не формують завершеної аналітики щодо дієвості законодавчих інструментів. За таких умов неможливо об'єктивно оцінити, наскільки реально ці гарантії сприяють покращенню соціально-економічного становища мешканців гірських населених пунктів.

Очевидно, що ця політика потребує: по-перше, дослідження актуальних потреб гірських громад та їх жителів; по-друге, упровадження сучасних інструментів, які дали би змогу пом'якшити проблеми в рекреаційній сфері та стимулювати розвиток бізнесу; по-третє, забезпечити реалізацію базових прав людей на медичну допомогу, освіту, працю, соціальний захист, гарантованих Конституцією України.

Території справедливої трансформації. До територій справедливої трансформації у Львівській області можна віднести сім територіальних громад: за критерієм розташування на території громад вугледобувних і вуглепереробних підприємств – дві громади (Белзька, Шептицька); за критерієм розташування на території громад підприємств вугільної теплової генерації – одну громаду (Добротвірська); за критерієм розташування адміністративних центрів територіальних громад у межах 30-кілометрової зони впливу цих підприємств – чотири громади (Великомостівська, Кам'янка-Бузька, Радехівська, Сокальська).

Спільними проблемами громад цього функціонального типу територій є залежність бюджетів та інфраструктури від підприємств вугільної галузі та вугільної теплової генерації, низький рівень диверсифікації економік громад, негативний вплив на екологію, спричинений

діяльністю цих підприємств. Зважаючи на перспективу розвитку цих громад, важливими є механізми державної підтримки цих територій, закладені в Концепції Державної цільової програми справедливої трансформації вугільних регіонів України на період до 2030 року, схваленої постановою Кабінету Міністрів України від 22.09.2021 р. № 1024 [22].

Передумовою для впровадження цієї політики стали зобов'язання України зменшити у 2030 р. порівняно з 1990 р. викиди парникових газів на 65% і досягнення кліматичної нейтральності до 2060 р. Такі зобов'язання встановлені оновленим національно визначеним внеском України [23] до Паризької угоди [24], схваленим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.07.2021 р. № 868. Це своєю чергою передбачає реформування вугільної галузі, керованої трансформації вугільних регіонів України, створення альтернативних джерел зайнятості та розвитку.

Наприклад, рамковим інструментом реалізації державної регіональної політики справедливої трансформації стала Державна цільова програма справедливої трансформації вугільних регіонів України на період до 2030 року [25] (далі – Програма), затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 18.06.2025 р. № 711, що передбачає реалізацію чотирьох завдань: (1) структурна трансформація локальної економіки; (2) пом'якшення соціальних наслідків закриття та трансформації вугільних підприємств, розвиток людського капіталу; (3) перехід на відновлювані джерела енергії та підвищення енергоефективності; (4) вирішення екологічних проблем і протидія змінам клімату) та прогнозний обсяг фінансових ресурсів у розмірі 30,44 млрд грн (з державного бюджету – 4,39 млрд грн, з місцевих бюджетів – 5,53 млрд грн, з інших джерел – 20,53 млрд грн). Крім того, Програмою визначено, що перелік потенційних галузей для економічної диверсифікації, орієнтовна кількість робочих місць, потреби у фахівцях, строки створення робочих місць та обсяги необхідного фінансування визначатимуться в територіальних планах дій із справедливої трансформації. Такі плани враховуватимуть специфіку регіону, наявний кадровий потенціал, інфраструктуру, інвестиційну привабливість і пріоритети громад.

Варто зауважити, що у Львівській області розпочато процес справедливої трансформації ще у 2023 р. [26] за підтримки Німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ) у межах проекту «Підтримка структурних змін у вугільних регіонах України». Перший в Україні План дій зі справедливої трансформації вугільного мікрорегіону Львівської області на період до 2030 року [27] (далі – План дій) затверджено розпорядженням начальника Львівської обласної військової адміністрації від 15.10.2024 р. № 1095/0/5-24ВА. Понад рік над Планом дій працювали представники уряду, регіональної та місцевої влади, експерти, профспілки, шахтарі, громадський сектор і бізнес. Цей комплексний підхід

дав змогу ґрунтовно проаналізувати соціально-економічний розвиток вугільного мікрорегіону, визначити основні проблеми, виклики та потенціал для подальшого розвитку. У результаті сформовано стратегічні цілі та завдання справедливої трансформації, наповнені 47 проєктними ідеями із загальним обсягом фінансування 10,06 млрд грн.

Територіально План дій охоплює увесь Шептицький район Львівської області – сім громад, які прямо чи опосередковано залежать від вуглевидобутку та вугільної генерації, зокрема: Шептицька та Белзька громади мають на своїй території п'ять шахт, які функціонують; Сокальська, Радохівська, Великомоствіська громади мають велику частку населення, зайнятого на шахтах або підприємствах, які їх обслуговують; Добротвірська громада має єдине бюджетоутворювальне підприємство ВП «Добротвірська теплова електрична станція» АТ «ДТЕК Західенерго», що здійснює теплову генерацію, спалюючи вугілля; Лопатинська громада, яка має незначну кількість мешканців, які працюють на шахтах чи Добротвірській ТЕС, проте розташована на периферії Львівської області та входить до складу Шептицького району, що впливає на її залежність від соціально-економічного розвитку інших шести громад.

Отже, за критеріями постанови Кабінету Міністрів України від 19.11.2025 р. № 1493 [15] до функціонального типу «території справедливої трансформації» може належати додатково Кам'янка-Бузька громада, але Планом дій вона не охоплена, натомість до нього віднесено Лопатинську громаду.

Інструментами для впровадження Плану дій у Львівській області є місцеві цільові програми органів місцевого самоврядування та донорські кошти. Зокрема, на рівні регіону діє Програма реалізації пріоритетних інфраструктурних проєктів у Львівській області [28], четвертим завданням якої у 2025-2026 рр. є реалізація проєктів Плану дій зі справедливої трансформації вугільного мікрорегіону Львівської області на період до 2030 року.

За перший рік упровадження Плану дій вдалося акумулювати 500 млн грн [29] бюджетних і донорських коштів. Крім того, за даними департаменту економічної політики Львівської обласної державної адміністрації, на початок 2026 р. завершено чотири проєкти, реалізуються – 18, не розпочато – 25.

Отже, політика справедливої трансформації у Львівській області виглядає найдієвішою, її результатами є не тільки низка реалізованих інфраструктурних проєктів, але і проведена дворічна робота щодо формування екосистеми підтримки та партнерства між органами влади всіх рівнів, місцевим самоврядуванням і населенням, активна залученість жителів громад і бізнесу до переосмислення економіки вугільного мікрорегіону та формування спільного плану дій, зміцнення довіри громадянського суспільства й адаптація до «зеленого переходу».

Природоохоронні території. Поточна державна політика щодо природоохоронних територій має переважно охоронний характер, регламентований великим блоком природоохоронного законодавства та міжнародними зобов'язаннями України. Проте сам термін «природоохоронні території» у нормативних документах не закріплений, а запозичений із міжнародних документів і внесений до офіційної термінологічної бази законодавства [30].

Як зазначено в Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» [31], природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні, утворюють єдину територіальну систему й охоплюють території та об'єкти природно-заповідного фонду, курортні та лікувально-оздоровчі, рекреаційні, водозахисні, пожехозахисні та інші типи територій та об'єктів, що визначаються законодавством України. Тому можна змоделювати цей функціональний тип територій за показником площі природно-заповідного фонду, який домінує серед територій та об'єктів, що підлягають особливій охороні.

До природоохоронних територій у Львівській області можна віднести дев'ять територіальних громад, у межах яких площа природно-заповідного фонду (за даними департаменту екології та природних ресурсів Львівської обласної державної адміністрації [32]) становить більш як 20% загальної площі громад. Зокрема, це Боринська (53,34%), Добросинсько-Магерівська (27,07%), Івано-Франківська (24,99%), Моршинська (25,45%), Рава-Руська (24,55%), Сколівська (57,89%), Солонківська (29,35%), Стрілківська (31,85%) та Тростянецька (32,88%) громади.

Законом України «Про природно-заповідний фонд України» [33] передбачено, що фінансування заходів, пов'язаних із функціонуванням територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення здійснюється коштом державного бюджету, місцевого значення – коштом місцевих бюджетів. Для цього можуть також залучатися кошти позабюджетних і благодійних фондів, кошти підприємств, установ, організацій та громадян. Витрати, пов'язані із забезпеченням режиму охорони заказників, пам'яток природи, заповідних урочищ та парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, здійснюються коштом підприємств, установ, організацій, інших землевласників і землекористувачів, на території яких вони знаходяться.

Проте спеціальний статус чи гарантовані економічні преференції для громад із природоохоронними територіями на початок 2026 р. відсутні. Держава встановлює режим збереження та обмеження господарської діяльності, але не пропонує системних інструментів відшкодування втрат місцевого розвитку. Це створює дисбаланс між національними екологічними інтересами та інтересами місцевого самоврядування.

Головним інструментом підтримки стають міжнародні проекти та гранти, а також здатність самих громад інтегрувати природоохоронну тематику у власні стратегії розвитку. Отже, ефективність цієї політики значною мірою залежить від управлінської спроможності громад і їхньої здатності працювати із зовнішніми ресурсами. Водночас застосування територіально орієнтованого підходу закладає значний потенціал трансформації природоохоронних територій у ресурс розвитку.

Сільські території. Основною передумовою для віднесення громад до цього функціонального типу є те, що до їхнього складу мають належати лише сільські населені пункти. У територіальних громадах Львівської області не спостерігалось різкого скорочення населення (більш як на 30%), тому з огляду на відповідність одночасно двом критеріям («щільність населення, ураховуючи внутрішню переміщені осіб, зареєстрованих у територіальній громаді, є вдвічі меншою за середній показник по державі» [34] та «індекс податкоспроможності територіальної громади за результатами останніх трьох років становить менш ніж 0,9» [16]) до сільських територій у Львівській області можна віднести дві громади (Заболотцівську та Козівську).

Утім, інструменти реалізації державної політики з підтримки розвитку сільських територій досі відсутні. Як і для територій з низьким рівнем соціально-економічного розвитку, можна розглядати базову дотацію як інструмент підтримки, але не стимулювання розвитку.

3. Території регіональних полюсів зростання. До територій регіональних полюсів зростання у Львівській області можуть бути віднесені 17 територіальних громад (Бродівська, Городоцька, Жовківська, Золочівська, Львівська, Мостиська, Новояворівська, Пустомитівська, Радеківська, Самбірська, Славська, Сокільницька, Солонківська, Стрийська, Трускавецька, Шептицька, Яворівська). Ці громади одночасно відповідають не менш як двом таким критеріям: «індекс податкоспроможності територіальної громади за результатами останніх трьох років становить більш як 1,1», «чисельність населення територіальної громади становить більш як 30 тис. осіб», «вигідне географічне положення – через центр територіальної громади проходить автомобільна дорога державного значення». Однак дієвих розвиткових інструментів для цього функціонального типу територій або механізмів використання потенціалу регіональних полюсів зростання сьогодні немає.

Території регіональних полюсів зростання: території міських агломерацій. За показником наявності 30-км зони впливу міста Львів із чисельністю населення 727 тис. осіб до територій міських агломерацій у Львівській області (рис. 1) можуть належати 27 територіальних громад, включно із 20 громадами, де всі населені пункти або значна частина їх знаходяться в цій зоні, та сім громад, в яких до агломераційної зони впливу належать лише декілька населених пунктів.

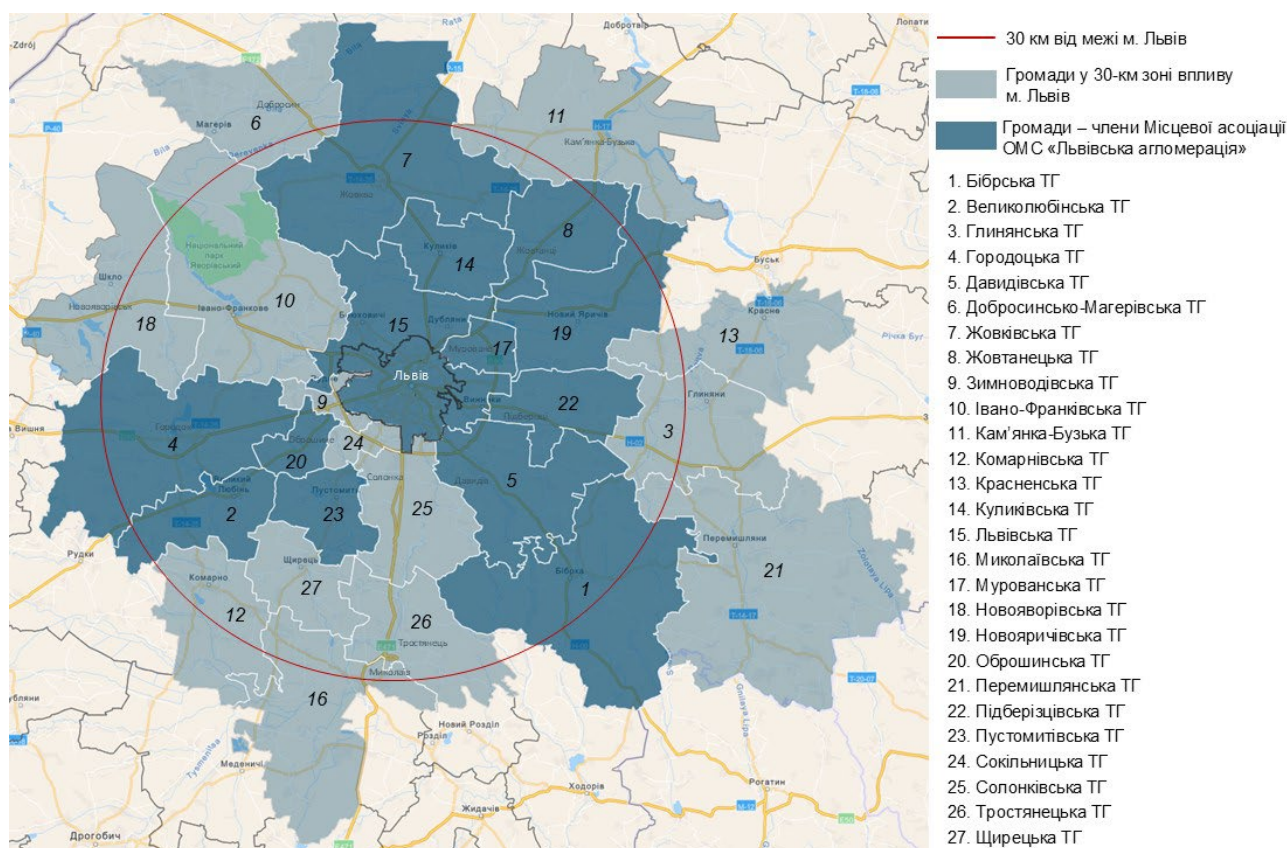

Рис. 1. Території міських агломерацій у Львівській області

Джерело: авторська розробка.

Львівська агломерація є прикладом інституційно оформленої агломерації без окремого спеціального закону, але з повною відповідністю чинному законодавству України. Під час її формування та функціонування були застосовані лише м'які інструменти врядування – стратегічне планування, добровільне об'єднання громад та проектна координація. Її становлення розпочалося у 2022 р. з розроблення Стратегії розвитку Львівської агломерації на період до 2027 року [35]. Платформу для переговорного процесу та горизонтальної співпраці між 18 громадами забезпечила Львівська обласна військова адміністрація за експертної підтримки Ради Європи.

У 2024 р. громади створили Місцеву асоціацію органів місцевого самоврядування «Львівська агломерація» (далі – Асоціація), що дало змогу формалізувати співпрацю в межах чинного законодавства без надання агломерації окремого публічно-правового статусу.

На початок 2026 р. до складу Асоціації входять 13 громад. Ця юридична форма є платформою для співпраці, а не органом управління, що дає громадам змогу перейти до координації політик і ресурсів, діяти спільно та рівноправно, реалізовувати проекти, залучати міжнародну технічну допомогу, представляти спільні інтереси на національному та міжнародному рівнях. Її мета – узгоджений розвиток, подолання спільних викликів і реалізація можливостей у тому, що стосується транспорту, планування територій, гуманітарної сфери, екології та інфраструктури.

Спільний бюджет агломерації формується із членських внесків громад, що визначаються за такою формулою: 1 гривня × кількість мешканців громади. Також активно залучаються грантові та донорські кошти.

Практика роботи Львівської агломерації у 2024-2025 рр. охоплює:

- інституційну діяльність (загальні збори, правління, виконавчий апарат і комітети);
- реалізацію спільних проектів: економічних («Розробка концепції логістичного хабу Львівської агломерації», «Крафтовий агломераційний ярмарок»); культурних і цифрових («Культурна мапа», «Краєзнавчий атлас», «Львівська агломерація»); освітніх і спортивних («Літні табори у Львівській агломерації», «Відкритий кубок із шахів») та ін. На початок 2026 р. Асоціацією підготовлено та подано 32 грантові заявки, триває реалізація п'яти грантових проектів [36];
- представництво на міжнародному рівні та розвиток партнерств (проект Human-Centric Recovery and Inclusion Model став півфіналістом престижної премії Seoul Smart City Prize 2025; членство у впливових мережах ORU Fogar та Open & Agile Smart Cities, що відкриває двері до цифрових та інфраструктурних інновацій; участь у світових метрополійних форумах; підписання Барселонської декларації; налагодження партнерських відносин з Гетеборгом, Амстердамом, Барселаною, Варшавою та Люблінном).

Державних інструментів для підсилення розвитку територій цього функціонального типу, наприклад надання спеціального статусу, бюджетної суб'єктності, законних підстав для делегування повноважень у визначених галузях і стабільних джерел фінансування спільних функцій (як додаткові відсотки ПДФО, залишення частини реверсної дотації тощо) [37], наразі немає. Однак практичний кейс Львівської агломерації доводить їхню актуальність і спроможність такого добровільного об'єднання громад стати драйвером регіонального розвитку, а також повну відповідність логіці переходу від адміністративного до територіально орієнтованого підходу державної регіональної політики для стимулювання розвитку регіонів і територій України.

Утім, не всі агломераційні території (за функціональним типом) зможуть скористатися відповідними інструментами держави, але лише ті, які перебувають у горизонтальній співпраці за зразком європейської політики багаторівневого врядування та отримують синергетичний ефект від спільної діяльності.

4. Території сталого розвитку. До територій сталого розвитку належать територіальні громади, які одночасно відповідають п'яти критеріям. Один з них – «за час з останнього перепису населення у територіальній громаді зафіксовано позитивний приріст загальної чисельності населення» – сьогодні складно визначити, оскільки на час проведення останнього перепису населення адміністративно-територіальна реформа ще не була проведена, а у територіальних громадах ще не було. Якщо брати до уваги громади, в яких зростає чисельність населення [34] порівняно із 2021 р., то до функціонального типу «території сталого розвитку» у Львівській області можна віднести лише одну громаду – Пустомитівську. Цільових державних інструментів для підсилення розвитку територій цього функціонального типу наразі немає.

Також у регіоні є 12 територіальних громад, які не вдалося віднести до жодного з функціональних типів територій (Бориславська, Буська, Гніздичівська, Дрогобицька, Жидачівська, Меденицька, Новокалінівська, Новороздільська, Розвадівська, Судовишнянська, Ходорівська, Шегинівська).

Висновки. Запровадження функціональної типології територій в Україні є важливим етапом еволюції державної регіональної політики в напрямі переходу до територіально орієнтованого, доказового та більш диференційованого підходу до управління розвитком. В умовах повоєнної трансформації економіки та підготовки до інтеграції в політику згуртованості ЄС функціональна типологія територій може стати важливим інструментом формування адресних політик розвитку та ефективнішого програмування публічних інвестицій.

Результати дослідження на прикладі Львівської області уможливають формулювання узагальнювальних висновків відповідно до поставлених дослідницьких питань.

По-перше, сучасний підхід до функціональної типологізації територій, закріплений у нормативній базі України, дає змогу ідентифікувати основні типи

територій та відобразити функціональну різноманітність територіальних громад. Водночас проведений аналіз засвідчив і низку методологічних обмежень. Зокрема, одним із чутливих аспектів імплементації функціональної типології є наявність територіальних громад, які не віднесені до жодного з функціональних типів. Наявність громад «поза типологією» не обов'язково є помилкою – це може бути перехідним етапом формування системи критеріїв (які можна удосконалювати). З другого боку, це показує потребу в наявності крос-секторальних інструментів, доступних для громад незалежно від типу. Окремі показники також складно застосувати через обмеженість статистичних даних, зокрема відсутність актуальних даних перепису населення. У результаті функціональна типологія поки що виконує переважно аналітичну роль і лише частково відображає нові просторово-економічні ролі територій, сформовані в умовах війни та структурних трансформацій економіки.

Додатковими обмеженнями є відсутність завершеного публічного реєстру громад за функціональними типами, обмежена інтеграція типології в бюджетну систему, державні стратегічні документи та секторальні політики. Як наслідок, функціональна класифікація поки що виконує переважно аналітичну роль.

По-друге, наявна система механізмів підтримки розвитку функціональних типів територій в Україні лише частково відповідає логіці функціональної типологізації. Програмно оформленою є політика справедливої трансформації вугільних регіонів, яка має стратегічну рамку, програмні інструменти та визначені фінансові ресурси. Водночас для низки інших функціональних типів територій відсутні спеціалізовані фінансові або програмні механізми, що давали би змогу використовувати їхній функціональний статус інструменту розвитку.

Приклад формування Львівської агломерації демонструє значний потенціал територіально орієнтованого підходу. Львівська агломерація фактично розвивається завдяки «м'яким» механізмам урядування, членським внескам і грантовим ресурсам, що свідчить про високий рівень урядування та інституційної спроможності її учасників, але водночас указує на потребу в ресурсах та державних стимулах, спрямованих на посилення регіональних полюсів зростання.

Загалом результати дослідження свідчать, що функціональна типологія територій в Україні перебуває на початковому етапі практичної імплементації. Поки що вона виконує переважно аналітичну функцію і ще не повною мірою інтегрована в механізми стратегічного планування, бюджетної політики та програмування розвитку. Подальший розвиток цієї системи має передбачати інституціоналізацію функціональних типів територій у державній регіональній політиці, зокрема через інтеграцію у систему державних і регіональних програм розвитку, а також формування диференційованих пакетів інструментів підтримки для кожного функціонального типу територій.

Лише за умови переходу від формальної класифікації до інструментально забезпеченої та ресурсно підкріпленої політики функціональна типологія територій зможе стати ефективним механізмом зменшення територіальних диспропорцій, підвищення адресності державних інтервенцій та формування більш збалансованої моделі просторового розвитку України.

Список використаних джерел

1. *Ukraine – Fifth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA5): February 2022 – December 2025*. Washington, D. C.: World Bank Group, 2026. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/099022026094036395>
2. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment. *European Commission*: Website. 23.02.2026. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/news/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released-2026-02-23_en
3. *Ukraine Report 2025*. Brussels: European Commission, 2025. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2025_en
4. Christaller W. *Central Places in Southern Germany*. Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1966. URL: https://www.academia.edu/39738205/Central_Places_in_Southern_Germany
5. Fujita M., Krugman P., & Venables A. (1999). *The Spatial Economy: Cities, Regions and International Trade*. Cambridge, MA: MIT Press. DOI: <https://doi.org/10.7551/mitpress/6389.001.0001>
6. *Redefining Territories: The Functional Regions* (2002). Paris: OECD Publishing. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2002/04/redefining-territories_g1ghg317/9789264196179-en.pdf
7. Dijkstra L., Poelman H., Veneri P. The EU-OECD Definition of a Functional Urban Area. *OECD Regional Development Working Papers*. 2019. No 11. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2019/12/the-eu-oecd-definition-of-a-functional-urban-area_cef4a128/d58cb34d-en.pdf
8. Barca F. *An Agenda for a Reformed Cohesion Policy: A Place-Based Approach*. European Commission, 2009. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/future/barca_en.htm
9. Cohesion Policy legislation 2021-2027. *European Commission*: Website. n.d. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/legislation-and-guidance/regulations_en
10. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695. *Урядовий портал*: сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/prozatverdzhennya-derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvitku-na-20212027-t50820>
11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій: Закон України від 09.07.2022 р. № 2389-IX. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text>
12. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 р. № 156-VIII. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>
13. Про утворення комісії для оцінки і віднесення територій до функціональних типів: наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 08.08.2023 р. № 689. *Міністерство розвитку громад та територій України*: сайт. URL: <https://mindev.gov.ua/npras/pro-utvorennia-komisiyi-dlia-ocinki-i-vidnesennia-teritorii-do-funkcionalnix-tipiv>
14. Про внесення змін до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 13.08.2024 р. № 940. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/940-2024-%D0%BF#n2>
15. Про визначення переліку функціональних типів територій та вимог до показників для віднесення територій до різних функціональних типів: постанова Кабінету Міністрів України від 19.11.2025 р. № 1493. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1493-2025-%D0%BF#Text>
16. Рейтинг громад. *Львівська обласна військова адміністрація*: сайт. 2025. URL: <https://loda.gov.ua/sub-type-documents/15102>
17. Про перелік населених пунктів, яким надається статус гірських: постанова Кабінету Міністрів України від 11.08.1995 р. № 647. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/647-95-%D0%BF#Text>
18. Про статус гірських населених пунктів в Україні: Закон України від 15.02.1995 р. № 56/95-ВР. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56/95-%D0%B2%D1%80#Text>
19. Про схвалення Концепції розвитку гірських територій українських Карпат: розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.04.2019 р. № 232-р. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232-2019-%D1%80#Text>
20. Про затвердження Державної програми розвитку регіону українських Карпат на 2020-2022 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 20.10.2019 р. № 880. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/880-2019-%D0%BF#Text>
21. *Стратегія розвитку гірських територій Львівської області на 2018-2022 роки*. Львів, 2017. 110 с. URL: <http://surl.li/tnnfo>
22. Про схвалення Концепції Державної цільової програми справедливої трансформації вугільних регіонів України на період до 2030 року: постанова Кабінету Міністрів України від 22.09.2021 р. № 1024. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2021-%D0%BF#Text>
23. Про схвалення Оновленого національно визначеного внеску України до Паризької угоди: розпорядження Кабінету Міністрів України від

30.07.2021 р. № 868-р. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/868-2021-%D1%80#Text>

24. Про ратифікацію Паризької угоди: Закон України від 14.07.2016 р. № 1469-VIII. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1469-19#Text>

25. Про затвердження Державної цільової програми справедливої трансформації вугільних регіонів України на період до 2030 року: постанова Кабінету Міністрів України від 18.06.2025 р. № 711. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/711-2025-%D0%BF/conv#n13>

26. Справедлива трансформація вугільного мікрорегіону Львівської області. *Львівська обласна військова адміністрація*: сайт. [н. д.]. URL: <https://loda.gov.ua/useful-info/117897?authorId=17066>

27. Про затвердження Плану дій зі справедливої трансформації вугільного мікрорегіону Львівської області на період до 2030 року: розпорядження начальника Львівської обласної державної адміністрації від 15.10.2024 р. № 1095/0/5-24ВА. *Львівська обласна військова адміністрація*: сайт. URL: <https://loda.gov.ua/documents/119606>

28. Про внесення змін до Програми реалізації пріоритетних інфраструктурних проєктів у Львівській області. *Львівська обласна військова адміністрація*: сайт. 2026. URL: <https://loda.gov.ua/documents/156516>

29. Power4JustTransition: у Львові обговорили нові можливості для вугільних громад області. *Львівська обласна військова адміністрація*: сайт. 16.09.2025. URL: <https://loda.gov.ua/news/146921>

30. Термін «Природоохоронні території». *Законодавство України*: сайт. [н. д.]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/50330>

31. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

32. Території та об'єкти природно-заповідного фонду. *Львівська обласна військова адміністрація*: сайт. 2026. URL: <https://loda.gov.ua/useful-info/34860?authorId=17111>

33. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.1992 р. № 2456-XII. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>

34. Чисельність населення на 01.04.2025 р.: службова інформація Департаменту фінансів Львівської обласної державної адміністрації.

35. Про затвердження Стратегії розвитку Львівської агломерації на період до 2027 року: розпорядження начальника Львівської обласної військової адміністрації від 01.12.2023 р. № 1156/0/5-23ВА. *Львівська обласна військова адміністрація*: сайт. URL: <https://loda.gov.ua/documents/87308>

36. Львівська агломерація. *Facebook*. 30.12.2025. URL: <https://www.facebook.com/share/p/1WdMoXAzga/?mibextid=wwXlfr>

37. Сняк Д. «Більше, ніж місто: як Львів буде метрополією за європейським досвідом». Інтерв'ю виконавчого директора Асоціації «Львівська

агломерація» Романа Кізіми. *Децентралізація*: сайт. 04.01.2026. URL: <https://decentralization.ua/news/20324>

References

1. *Ukraine – Fifth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA5): February 2022 – December 2025* (2026). Washington, D. C.: World Bank Group. Retrieved from <http://documents.worldbank.org/curated/en/099022026094036395>

2. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment (2026, Feb 23). *European Commission*: Website. Retrieved from https://enlargement.ec.europa.eu/news/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released-2026-02-23_en

3. *Ukraine Report 2025* (2025). Brussels: European Commission. Retrieved from https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2025_en

4. Christaller, W. (1966). *Central Places in Southern Germany*. Englewood Cliffs: Prentice Hall. Retrieved from https://www.academia.edu/39738205/Central_Places_in_Southern_Germany

5. Fujita M., Krugman P., & Venables A. (1999). *The Spatial Economy: Cities, Regions and International Trade*. Cambridge, MA: MIT Press. DOI: <https://doi.org/10.7551/mitpress/6389.001.0001>

6. *Redefining Territories: The Functional Regions* (2002). Paris: OECD Publishing. Retrieved from https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/report_s/2002/04/redefining-territories_g1ghg317/9789264196179-en.pdf

7. Dijkstra, L., Poelman, H., & Veneri P. (2019). The EU-OECD Definition of a Functional Urban Area. *OECD Regional Development Working Papers*, 11. Retrieved from https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2019/12/the-eu-oecd-definition-of-a-functional-urban-area_cef4a128/d58cb34d-en.pdf

8. Barca, F. (2009). *An Agenda for a Reformed Cohesion Policy: A Place-Based Approach*. European Commission. Retrieved from https://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/future/barca_en.htm

9. Cohesion Policy legislation 2021-2027 (n.d.). *European Commission*: Website. Retrieved from https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/legislation-and-guidance/regulations_en

10. Derzhavna stratehiya rehional'noho rozvytku na 2021-2027 roky [State Strategy for Regional Development for 2021-2027] (2020). Approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, dated 2020, Aug 05, 695. *Government Portal*: Website. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/prozatverdzhennya-derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvytku-na-20212027-t50820> [in Ukrainian].

11. Pro vnesennya zmin do deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrayiny shchodo zasad derzhavnoyi rehional'noyi polityky ta polityky vidnovlennya rehioniv i terytoriy [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding the Principles of State Regional Policy and the Policy of

Reconstruction of Regions and Territories] (2022). Law of Ukraine, adopted on 2022, Jul 09, 2389-IX. *Legislation of Ukraine: Website*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text> [in Ukrainian].

12. Pro zasady derzhavnoyi rehional'noyi polityky [On the principles of state regional policy] (2015). Law of Ukraine, adopted on 2015, Feb 05, 156-VIII. *Legislation of Ukraine: Website*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> [in Ukrainian].

13. Pro utvorennia komisii dlya otsinky i vidnesennia terytoriy do funktsional'nykh typiv [On the establishment of a commission to assess and classify territories into functional types] (2023). Order of the Ministry of Community Development, Territories and Infrastructure of Ukraine, adopted on 2023, Aug 08, 689. *Ministry of Community and Territorial Development of Ukraine: Website*. Retrieved from <https://mindev.gov.ua/npas/pro-utvorennia-komisii-dlia-ocinki-i-vidnesennia-teritorii-do-funktsionalnix-tipiv> [in Ukrainian].

14. Pro vnesennia zmin do Derzhavnoyi stratehii rehional'noho rozvytku na 2021-2027 roky [On amendments to the State Strategy for Regional Development for 2021-2027] (2024). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2024, Aug 13, 940. *Legislation of Ukraine: Website*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/940-2024-%D0%BF#n2> [in Ukrainian].

15. Pro vyznachennia pereliku funktsional'nykh typiv terytoriy ta vymoh do pokaznykiv dlya vidnesennia terytoriy do riznykh funktsional'nykh typiv [On determining the list of functional types of territories and requirements for indicators for assigning territories to different functional types] (2025). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2025, Nov 19, 1493. *Legislation of Ukraine: Website*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1493-2025-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

16. Reytynh hromad [Community rating] (2025). *Lviv Regional Military Administration: Website*. Retrieved from <https://loda.gov.ua/sub-type-documents/15102> [in Ukrainian].

17. Pro perelik naselenykh punktiv, yakym nadayet'sya status hirs'kykh [On the list of settlements granted the status of mountain settlements] (1995). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 1995, Aug 11, 647. *Legislation of Ukraine: Website*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/647-95-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

18. Pro status hirs'kykh naselenykh punktiv v Ukrayini [On the status of mountain settlements in Ukraine] (1995). Law of Ukraine, adopted on 1995, Feb 15, 56/95-VR. *Legislation of Ukraine: Website*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56/95-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian];

19. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku hirs'kykh terytoriy ukrayins'kykh Karpat [On the approval of the Concept for the Development of Mountain Areas of the Ukrainian Carpathians]. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2019, Apr 03, 232-r.

Legislation of Ukraine: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232-2019-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

20. Pro zatverdzhennia Derzhavnoyi prohramy rozvytku rehionu ukrayins'kykh Karpat na 2020-2022 roky [On approval of the State Program for the Development of the Ukrainian Carpathians Region for 2020-2022] (2019). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2019, Oct 20, 880. *Legislation of Ukraine: Website*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/880-2019-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

21. *Stratehiya rozvytku hirs'kykh terytoriy L'viv's'koyi oblasti na 2018-2022 roky [Strategy for the development of mountain areas of Lviv region for 2018-2022]* (2017). Lviv. Retrieved from <http://surl.li/tnnf> [in Ukrainian].

22. Pro skhvalennia Kontseptsii Derzhavnoyi tsil'ovoyi prohramy spravedlyvoyi transformatsiyi vuhil'nykh rehioniv Ukrayiny na period do 2030 roku [On approval of the Concept of the State Target Program for the Fair Transformation of Coal Regions of Ukraine for the Period Until 2030] (2021). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2021, Sep 22, 1024. *Legislation of Ukraine: Website*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2021-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

23. Pro skhvalennia Onovlenoho natsional'no vyznachenoho vnesku Ukrayiny do Paryz'koyi uhody [On the approval of Ukraine's Updated Nationally Determined Contribution to the Paris Agreement]. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2021, Jul 30, 868-r. *Legislation of Ukraine: Website*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/868-2021-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

24. Pro ratyfikatsiyu Paryz'koyi uhody [On the ratification of the Paris Agreement] (2016). Law of Ukraine, adopted on 2016, Jul 14, 1469-VIII. *Legislation of Ukraine: Website*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1469-19#Text> [in Ukrainian].

25. Pro zatverdzhennia Derzhavnoyi tsil'ovoyi prohramy spravedlyvoyi transformatsiyi vuhil'nykh rehioniv Ukrayiny na period do 2030 roku [On the Approval of the State Target Program for the Just Transition of Ukraine's Coal Regions until 2030] (2025). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2025, Jun 18, 711. *Legislation of Ukraine: Website*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/711-2025-%D0%BF/conv#n13> [in Ukrainian].

26. Spravedlyva transformatsiya vuhil'noho mikrorehionu L'viv's'koyi oblasti [Just transformation of the coal microregion of Lviv region] (n.d.). *Lviv Regional Military Administration: Website*. Retrieved from <https://loda.gov.ua/useful-info/117897?authorId=17066> [in Ukrainian].

27. Pro zatverdzhennia Planu diy zi spravedlyvoyi transformatsiyi vuhil'noho mikrorehionu L'viv's'koyi oblasti na period do 2030 roku [On the Approval of the Action Plan for the Just Transformation of the Coal Micro-Region of Lviv Oblast for the Period up to 2030] (2024). *Lviv Regional State Administration: Website*.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

Retrieved from <https://loda.gov.ua/documents/119606> [in Ukrainian].

28. Pro vnesennya zmin do Prohramy realizatsiyi prioritetnykh infrastrukturykh proyektiv u L'vivs'kiy oblasti [On amendments to the Program for the Implementation of Priority Infrastructure Projects in the Lviv Region] (2026). *Lviv Regional Military Administration: Website*. Retrieved from <https://loda.gov.ua/documents/156516> [in Ukrainian].

29. Power4JustTransition: u L'vovi obhovoryly novi mozhyvosti dlya vuhil'nykh hromad oblasti [Power4JustTransition: New opportunities for coal communities in the region discussed in Lviv] (2025, Sep 16). *Lviv Regional Military Administration: Website*. Retrieved from <https://loda.gov.ua/news/146921> [in Ukrainian].

30. Termin «Pryrodokhoronni terytoriyi» [Term «Nature reserves»] (n.d.). *Legislation of Ukraine: Website*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/50330> [in Ukrainian].

31. Pro okhoronu navkolyshn'oho pryrodnoho seredovyscha' [On environmental protection] (1991). Law of Ukraine, adopted on 1991, Jun 25, 1264-XII. *Legislation of Ukraine: Website*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> [in Ukrainian].

32. Terytoriyi ta ob'yekty pryrodno-zapovidnoho fondu [Territories and objects of the nature reserve fund] (2026). *Lviv Regional Military Administration: Website*. Retrieved from <https://loda.gov.ua/useful-info/34860?authorId=17111> [in Ukrainian].

33. Pro pryrodno-zapovidnyy fond Ukrayiny [About the Nature Reserve Fund of Ukraine] (1991). Law of Ukraine, adopted on 1991, Jun 25, 1264-XII. *Legislation of Ukraine: Website*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text> [in Ukrainian].

34. Chysel'nist' naseleennya na 01.04.2025 r. [Population as of April 1, 2025]: Official information of the Finance Department of the Lviv Regional State Administration [in Ukrainian].

35. Pro zatverdzhennya Stratehiyi rozvytku L'vivs'koyi ahlomeratsiyi na period do 2027 roku [On approval of the Development Strategy of the Lviv Agglomeration for the period until 2027] (2023). Order of the Head of the Lviv Regional State Administration, adopted on 2023, Dec 01, 1156/0/5-23VA. *Lviv Regional Military Administration: Website*. Retrieved from <https://loda.gov.ua/documents/87308> [in Ukrainian].

36. L'vivs'ka Ahlomeratsiya [Lviv Agglomeration] (2025, Dec 30). *Facebook*. Retrieved from <https://www.facebook.com/share/p/1WdMoXAzga/?mibextid=wwXIfr> [in Ukrainian].

37. Synyak, D. (2026, Jan 04). Bil'she, nizh misto: yak Lviv buduye metropoliyu za yevropeys'kym dosvidom. Interv'yu Romana Kizymy [[More than a city: how Lviv is building a metropolis based on European experience. Interview with Roman Kizyma, Executive Director of the Lviv Agglomeration Association]. *Decentralization: Website*. Retrieved from <https://decentralization.ua/news/20324> [in Ukrainian].

Надійшло 27.04.2026 р.

Прийнято до друку 09.05.2026 р.

Опубліковано 30.06.2026 р.

The journal

"SOCIO-ECONOMIC PROBLEMS OF THE MODERN PERIOD OF UKRAINE"

The journal "Socio-economic problems of the modern period of Ukraine" is a specialized scientific-practical edition based National Academy of Sciences of Ukraine and the Dolishnyi Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

The journal highlights the results of studies of institutional and socio-economic problems of development of Ukraine at the macro, meso and micro levels, encouraging to published authors who carry out research work in various sectors of the economy.

The journal "Socio-economic problems of the modern period of Ukraine" is included in the List of scientific professional publications of Ukraine in the field of economic sciences (Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated by 11.06.2026 No 928).

The journal is included in the international scientometric database Index Copernicus, Poland - since 2014.

Website: ird.gov.ua/sep

